

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СДРУЖЕНИЕТО ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

СДРУЖЕНИЕ „ЛИБЕРАЛНА АЛТЕРНАТИВА ЗА РОМСКО ГРАЖДАНСКО ОБЕДИНЕНИЕ” – ЛАРГО

Първоначална съдебна регистрация на кандидата

Сдружение ЛАРГО е организация с нестопанска цел, регистрирана по българското законодателство.

БУЛСТАТ

109608130

Трите имена на лицето, което представлява кандидата

Сашо Милчов Ковачев ,

Членове на Управителния съвет на кандидата

Име	Професия	Функции
Сашо Милчов Ковачев	Социален педагог, Социален работник	Председател на УС
Силвия Георгиева	Филолог	Член на УС
Боцелин Митков	Социален педагог	Член на УС

Адрес по съдебна регистрация

гр. Кюстендил, ул. Буревестник № 4,

Адрес за контакти - Кюстендил 2500, ул. Буревестник 4,

тел/факс: 0897868645,

интернет адрес : largo_2007@abv.bg,

интернет страница: <https://largo-dream.com/index.php/bg/>

Резюме

Сдружение ЛАРГО е автентична гражданска организация, базирана в ромския квартал „Изток” на Кюстендил. ЛАРГО възниква през 2007 г. в отговор на крещящите нужди на най-уязвимите членове на ромската общност – бебета и малки деца, бременни жени и родилки, болни и бедни хора.

ЛАРГО мобилизира вътрешните ресурси на самата ромска общност и търси партньорска подкрепа, за да инициира промяна – за да овласти безсилните, за да озвучи гласовете на немите, за да приеме отхвърлените и вдъхнови обезнадежените.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Чрез превенция, информация, партньорства и застъпничество ЛАРГО работи активно за: 1) подобряване на здравния статус на жителите на страната; 2) осигуряване на достъп до пълноценно образование за всички деца и младежи; 3) насърчаване на инициативността и предприемачеството; 4) развитие на гражданска култура на участие, включване и поемане на отговорност.

ЛАРГО участва активно в различни национални, регионални и международни мрежи и коалиции, насочени към подкрепа на най-уязвимите групи, застрашени от социално изключване, независимо от техния етнически произход, религиозни или политически убеждения.

ЛАРГО се стреми непрекъснато да развива своя организационен капацитет, за да работи като про-активна организация, която допринася за едно по-добро утре за всеки!

За ЛАРГО

Сдружение ЛАРГО е автентична гражданска организация, която възниква спонтанно преди повече от десетилетие в ромския квартал „Изток” на гр. Кюстендил, за да отговори на най-тежките проблеми на местната общност. ЛАРГО мобилизира общността, за да подпомогне най-уязвимите си членове – деца и младежи, млади и самотни родители, възрастни, болни, гладни и бедни хора, които имат ограничен или никакъв достъп до здравна, социална и образователна подкрепа и се намират на ръба на необратима маргинализация, алиенация и пауперизация¹.

Но ЛАРГО *не е* доставчик на услуги, който иска да изпълнява делегирани държавни дейности или да се опитва солово да компенсира дефицитите на провежданите обществени политики в различни сфери. ЛАРГО не е номадско НПО, което мести катуна си от сфера в сфера в зависимост от отворените конкурси и тръжни процедури, които обещава по-добра печалба. ЛАРГО не е и от тези удобни „граждански” организации, които просъществуват, легитимирайки публично предварително взети политически решения. Същевременно ЛАРГО не иска да остане и само на нивото на ортодоксалните критики, които повдигат проблеми, но не успяват да формулират решения.

Ето защо ЛАРГО вижда своята роля: а) в детайлното и задълбочено проучване на причините за острите проблеми в общността; б) в изобретяването, изучаването и адаптирането на успешни социални модели, които да водят до промяна и до преодоляване на идентифицираните проблеми; в) в апробирането в малък мащаб и контролирана среда на успешни добри практики в сфери като здравеопазване, образование, ранно детско развитие, социално включване и предприемачество; г) в организирането на публични събития за обсъждане на предложените решения с всички заинтересовани страни; д) в застъпничество пред отговорните институции за внедряване на успешните решения в практиката; е) в мониторинга над провежданите публични политики на национално и регионално ниво; ж) в изграждането и

поддържането на локални и глобални мрежи от младежи, експерти и граждански активисти.

Стремежът на ЛАРГО е да идентифицира възникващите социални проблеми още в зародиш, да алармира общността и институциите за тях и да мобилизира ресурси за преодоляването им преди да е станало твърде късно. Ето защо сдружението работи активно за превенция, за профилактика, за ранно детско развитие и насърчаване на проактивни, а не реактивни публични политики в сферите на здравеопазването, образованието, предприемачеството, социалното включване.

В своята дейност ЛАРГО много разчита на вътрешните сили на самата ромска общност и работи активно за привличането и обучението на мотивирани доброволци – ученици, студенти, други младежи и специалисти. ЛАРГО се стреми да прилага и адаптира *най-успешните световни модели* за социално включване, образователна и трудова интеграция. Сдружението се стреми да *мултиплицира своя опит* и търси подкрепата и сътрудничеството на други граждански организации от България, региона и света, които споделят каузата и ценностите на ЛАРГО.

През последните години ЛАРГО функционира като активна застъпническа организация както на местно, така и на национално ниво, която чрез прозрачно медиаторство, открит диалог със заинтересованите страни, добронамерено и градивно сътрудничество с публичните институции защитава правата и интересите на най-уязвимите членове на обществото.

ЛАРГО се стреми да разшири обхвата на своята дейност и да увеличи възможностите за *личностно развитие, качествен и смислен живот, пълноценна гражданска и социална интеграция* на хората от ромската общност чрез насърчаване на инициативността и предприемачеството, стимулиране на културното разнообразие, осигуряване на достъп на всяко дете до качествено образование, на всяка бременна жена и родилка – до качествено здравеопазване, на всеки талант – до адекватна подкрепа.

Мисия на ЛАРГО

ЛАРГО е сдружение с нестопанска цел, чиято мисия е да подпомага най-уязвими групи на обществото – деца и младежи, самотни родители, бедни, болни и възрастни хора. ЛАРГО работи, за да увеличи шансовете за личностно развитие, устойчива образователна, социална и трудова интеграция на уязвимите групи на обществото, независимо от етнически произход, религиозни убеждения, възраст или пол. ЛАРГО работи за развитието на здрави и сплотени местни общности, които ценят социалното включване, общностната идентичност, интеркултурния диалог, толерантността и свободната воля на своите членове.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Организацията се стреми да работи за преодоляването на проблеми в областта на социалната, здравната и образователната изолация на деца, младежи, жени и възрастни в неравностойно положение. ЛАРГО разработва и реализира проекти и програми в подкрепа на посочените по-горе целеви групи чрез използване на застъпничество за здравеопазване, образование, предприемачество и социално включване на ромите. Методите, които използва ЛАРГО за изпълнението на тази мисия са базирани на общностния подход, оценка на нуждите, работа на терен, информационни дейности, обучение, медиаторство, застъпничество и консултации за уязвимите групи. Членството в сдружението е доброволно и не зависи от фактори като пол, възраст, етническа или религиозна принадлежност.

Дългосрочните цели на ЛАРГО са за подпомагане на социалната адаптация на ромската общност като се повиши нивото на включването му във всички области на обществото - здравеопазване, образование, икономика, социални грижи, както и защитата на човешките и гражданските права. Организацията увеличава капацитета на ромски лидери, за да може да преговаря с местните, регионални и национални власти и организации за създаване на устойчиви партньорства в полза на цялото общество.

ЛАРГО е водеща и представителна организация за ромската общност в област Кюстендил. Организацията вече е изпълнила редица инициативи за подобряване на живота на ромите. Някои от членовете ЛАРГО са работили в и със структурите на местната власт и са готови да продължат да развиват потенциала си като истински лидери на местната общност. Широката общественост припознава ЛАРГО като добре работеща организация и това е една добра основа за развиване на капацитет за работа на национално равнище, основаваща се на успехи и добри практики на местно ниво.

Визия на ЛАРГО

ЛАРГО вече се припозната като автентична гражданска организация на ромската общност в и извън рамките на община Кюстендил. Занапред сдружението ще се стреми да има водеща роля в сектори като *образователна интеграция, социално включване, икономическо и социално предприемачество, застъпничество за здравеопазване и достъп до социални услуги на различни уязвими групи, превенция и работа с рискови групи*. Организацията ще се стреми да оказва все по-голямо влияние не само на областно, но и на национално ниво. ЛАРГО развива своя капацитет и в областта на достъпа на ромски деца до качествено и модерно образование.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

ЛАРГО участва в регионални, национални и международни мрежи и коалиции, които са насочени към овластяване и подпомагане на различни уязвими групи в обществото от различен етнически произход и с различен социален капитал – деца и младежи, бременни жени и родилки, болни и бедни хора, лица с различни физически или интелектуални увреждания и др.

Сдружение ЛАРГО се стреми да допринася за развитието на човешкия потенциал на ромската общност; за промотирането и утвърждаването на добри ролеви модели в общността; за изграждането на достойни личности, които да се реализират успешно като медицински сестри, лекари, социални работници, учители, полицаи, политици, образователни медиатори, юристи и т.н.

ЛАРГО ще се мобилизира, за да развие своя организационен потенциал, за да се утвърди като независима организация, която добре управлява своите ресурси и планира своите програми, проекти и инициативи. Организацията ще създава и участва в национални и международни мрежи и коалиции за насърчаване на културното многообразие, активен граждански диалог, преодоляване на стереотипи, подобряване на статуса на ромите в обществото и утвърждаване на пълноценното им социално включване.

Водещи принципи на ЛАРГО

Почтеност – Ние вярваме, че трябва да бъдем честни и открити към членовете на общността, нашите партньори, донори, доброволци и сътрудници. Почтеността гради базисно доверие и изгражда предпоставките за партньорства, дългосрочно сътрудничество и приемственост.

Отговорност – Екипът на ЛАРГО осъзнава своята отговорност към членовете на квартала, към ромската общност у нас, към цялото общество и към идните поколения. ЛАРГО умее да носи отговорност за своите действия и се опитва да развие това качество сред своите доброволци и сътрудници, сред членовете на общността и местните лидери на мнение.

Уважение – Ние се отнасяме с уважение и ценим личното достойнство на всички, включително и на тези, които проявяват враждебно отношение към нас и се противопоставят на нашите инициативи. Екипът на ЛАРГО познава от първа ръка проблемите на най-уязвимите групи и затова се отнася с внимание и уважение и там, където обществото ни е свикнало да проявява пренебрежение и унижение – при бедните, страдащите, просещите, проституиращите, боледуващите, умиращите.

Прозрачност – ЛАРГО се стреми към максимална прозрачност и публичност на всяко едно ниво: от определянето на приоритетите и подготовката на проектите, през вътрешно организационните процедури, финансовите и съдържателни отчети, до

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

результатите от проучвания, мониторинги, одити, оценки и т.н. Прозрачността на организацията гарантира високо качество на дейността и доверие от страна на общността и широката общественост.

Приемственост – ЛАРГО се стреми да реализира устойчиви и дългосрочни инициативи, които да акумулират опит, знание, гражданска и институционална култура. Приемствеността е ключово предусловие за дългосрочен ефект, ефикасност и ефективност на реализираните програми и проекти.

Инициативност – Ние се опитваме да бъдем проактивни, а не реактивни. Да предвиждаме проблемите и да вземаме навреме мерки за предотвратяването им. Да инициираме социална промяна, а не да се носим по течението на обществените процеси.

Овластяване – Целта на ЛАРГО не е да предоставя само временна подкрепа на най-нуждаещите се, а да работи дългосрочно за овластяване на уязвимите групи в обществото, така че членовете им сами да могат да поемат отговорност за собствения си живот, да вземат и изпълняват решения, които ще подобрят средата и ще оставят устойчиви резултати. Защото, както казва Маргарет Уитли „Няма на света по-могъщ инструмент за развитие от общността, осъзнала собствените си приоритети.”

Приоритетни оси и дългосрочни стратегически цели:

В дългосрочен план за бъдещите четири години сдружението планира да разгърне своята дейност в *четири основни оси – образование, развитие на социални услуги, предприемачество сред уязвими групи и организационно развитие*. Първите две области са едни от основните предпоставки за по-добра интеграция на ромското население в област Кюстендил и се отнасят пряко към мисията на ЛАРГО. Третата и четвъртата област – предприемачество и организационното развитие е съществена част за изграждането на сдружението като добре работеща НПО в сектора на горепосочените услуги. Сдружението има нужда, паралелно с развитието на ромската общност да развива своя капацитет, като една съзнателно учеща се организация. Към всяка една от тези приоритетни оси са формулирани специфични дългосрочни цели, набелязани са основните задачи и дейности по тяхното постигане и са посочени отговорните позиции и капацитетни личности за изпълнението им.

Капацитет на организацията

1. Професионален екип от 5 служители на граждански договор, двама на трудов договор и 20 доброволци;

Мениджър на проекти ;

Офис мениджър;

Счетоводител

Теренни сътрудници;

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

РЕАЛИЗИРАНИ ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ ПРЕЗ 2024г.

ЗАСТЪПНИЧЕСТВО ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА МАЙЧИНО И ДЕТСКО ЗДРАВЕ НАСОЧЕНИ КЪМ УЯЗВИМИ ГРУПИ

СДРУЖЕНИЕ ЛАРГО ПРЕЗ 2021 -2024 АКТИВНО УЧАСТВА В ПРОГРАМАТА НА ТСА „С ГРИЖА ОТ 0 ДО 3“. ПОДОБРЯВАНЕ НА МАЙЧИНОТО И ДЕТСКО ЗДРАВЕ В РОМСКА ОБЩНОСТ.

Програмата обхваща 5 направления:

1. ЗДРАВЕ;
2. ПЪЛНОЦЕННО ХРАНЕНЕ;
3. РАННО УЧЕНЕ И ОТЗИВЧИВИ РОДИТЕЛСКИ ГРИЖИ;
4. СИГУРНА И БЕЗОПАСНА СЕМЕЙНА СРЕДА;
5. ДОСТЪП ДО МЕДИКАМЕНТИ НА ДЕЦА ДО 3 ГОДИНИ.

Ранното детско развитие /РДР/?

Периодът от забременяването до навършването на 3-годишна възраст е най-ключовият за всяко дете. Тогава се развива 80% от неговия мозък. В тези първи години въздействието на външните фактори е много силно и затова е важно децата да имат сигурна, безопасна и любяща среда, достъп до здравни услуги, пълноценно хранене и стимулираща грижа. Доказано е, че инвестициите от 0 до 3 години са с най-висока възвращаемост и предопределят на по-късен етап образователния успех и икономическата активност на всеки човек.

Социалната изолация, бедността и дискриминацията, пред които са изправени повечето ромски семейства в България, са основните бариери пред родителите за осигуряване на качествена грижа за детето в ранна възраст. А наличните, но недостатъчно развити целенасочени услуги в подкрепа на уязвимите семейства не гарантират пълноценното развитие на детето. За това свидетелства и официалната статистика, според която в областите с най-голяма концентрация на ромско население, детската смъртност е в пъти по-висока от средната за страната.

Как е възможна промяната и как да подкрепим ранното детско развитие /РДР/ в България?

Първите години от живота поставят основата на физическото, социално-емоционалното, когнитивното и двигателното развитие на всяко дете. През този период децата имат нужда от сигурна и безопасна среда, оптимално хранене и стимулираща грижа, за да могат да растат здрави и да разгърнат своя потенциал. Това е невъзможно без подкрепата на родителите и възрастните около тях.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Този период на детското развитие изисква система от междусекторни интервенции за деца, техните родители и хората, полагащи грижи за деца, за да се постигнат сигурност и максимални резултати в развитието на детето.

Вярваме в това, че способността на семействата и на полагащите грижи да подкрепят развитието на малките деца е в пряка зависимост от добре функциониращи и междусекторни политики, програмите и услугите за осигуряване на пълноценна грижа, особено през първите 3 години от живота на детето, тогава, когато се развива 80 % от мозъка на детето.

Добрите практики, които характеризират успешните програми и интервенции в сферата на ранното детско развитие, се базират на целенасочената комбинация от следните основни принципи:

- Грижещите се за детето са най-способни да осигурят на децата си пълноценна грижа, когато самите те се чувстват сигурни – емоционално, финансово и социално.
- Затова е необходима подкрепа за възрастните (родители, учители, полагащи грижи), за да добият умения, които подкрепят развитието на децата, за които се грижат;
- Както и създаване на целенасочени интервенции, които да адресират източниците на значими стрес и затруднения за семействата (например: липса на дом, насилие, специални нужди за детето, депресия на член на семейството/родител);
- Подкрепа за здравословното хранене за деца и майки преди, по време и след раждането, което да гарантира нормално развитие и растеж на детето;
- Подобряването на качеството на услугите за грижа за деца, както и улесняването на достъпа до тези услуги от семейства живеещи в трудност;
- Полагане на ясни цели и конкретен план за действие, които да допринесат за успеха на изброените добри практики;

В Европа се прилагат разнообразни услуги за РДР. Доклад на международната организация ISSA (International Step by Step Association) разграничава 6 вида такива услуги:

- Услуги за домашно посещение
- Услуги за обучение / подкрепа на родители
- Услуги за образование и грижи в ранна детска възраст (детски ясли)
- Дневна грижа в център (само грижи / без образователни услуги за деца)
- Дневни грижи в домовете (услуги за грижа, регулирани от правителството)
- Услуги на общностни центрове за малки деца и техните семейства (примери: детски площадки, възможност да оставиш детето за кратко време и др.)

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

България е сред малкото страни в Европейския съюз, в които усилията в сферата на ранното детско развитие са все още фрагментирани и неуверени. Добрите практики от други Европейски държави могат да послужат за адаптирането и създаването на целенасочени политики, които да осигурят качествени и достъпни услуги за семейства полагащи грижа за деца до 3 години.

Инициатива „**Всяко бебе е БЕЗценно**“ работи по направление „Здраве“. Застъпва се за осигуряването на равен достъп до пренатална грижа за всяка бременна жена, независимо от здравно осигурителния ѝ статус.

Инициатива „Всяко бебе е БЕЗценно“

Проблемът: Според Закона за здравето, чл. 127 (1) „За осигуряване на безрисково майчинство всяка жена има право на достъп до здравни дейности, насочени към осигуряване на оптимално здравословно състояние на жената и плода от възникване на бременността до навършване на 42-дневна възраст на детето.“ В действителност, обаче, разликите в достъпа до здравни дейности, между здравно осигурените и здравно неосигурените бременни жени, са драстични и ежегодно около 7000 жени раждат без да бъде проследена тяхната бременност. Това поставя на риск здравето на майката и най-вече на детето.

Нормативният документ, който се опитва да разреши този проблем е *Наредба № 26 от 14 юни 2007 г. за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени*. Според тази наредба с промените от 01.01.2023г. здравнонеосигурените жени имат право на 4 безплатни прегледи, 4 безплатни лабораторни изследвания и право на 2 хоспитализации в болнично заведение.

Достъпът до този пакет от здравни услуги остава проблематичен. От една страна жените, които имат нужда от този преглед невинаги са запознати с тази възможност. От друга страна съществуват трудности в комуникацията между специалисти и пациенти, когато става дума за бременни жени от социално-уязвими общности със затруднен достъп до здравни услуги (заради ниска здравна култура, отдалеченост на населеното място, езикова бариера, липса на средства).

Обхватът: Най-засегнати от този проблем са малките бебета – във времето, в което се създават и развиват всички жизнени системи на организма липсва възможност за откриване на проблеми и навременна намеса за тяхното отстраняване от страна на медицинските специалисти. Непроследената бременност за майката означава невъзможност за овладяване на редица здравни рискове.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Лекарите акушер-гинеколози са трета група засегната от този проблем – когато водят раждането на непроследени бременни жени, те са изправени пред неизвестност относно състоянието им и са принудени да работят „на сляпо“.

За обществото и държавата непроследената бременност често означава справяне с много по-сериозни здравни проблеми, които съответно имат значително по-висока икономическа и социална цена (напр. недоносеност, лечение и рехабилитация на деца с проблеми във физическото и/или психическо развитие и др.).

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕЖДАНЕТО НА ИНИЦИАТИВАТА „ВСЯКО БЕБЕ Е БЕЗЦЕННО“

Министерство на здравеопазването въвежда по - ефективна система за превенция, скрининг, профилактика и ранна диагностика на предвидими и предотвратими състояния и патологии по време на бременността. **Изменя Наредба 26 за предоставяне на акушерска помощ на здравно неосигурени жени и за извършване на изследвания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване на деца и бременни жени с промените, ще се гарантира по-добър достъп до акушерска грижа на здравно неосигурените бременни жени и намаляване на детската смъртност у нас.**

С наредбата се разширява обхвата на медицинските услуги чрез възможност за осигуряване на стационарни грижи при бременност с повишен риск. „Оказването на посочената медицинска помощ е предвидено да се осъществява по клинична пътека до два пъти в срока на бременността. Предвижда се увеличаване броя на профилактичните прегледа до четири, както и разширяване на пакета от медико-диагностични изследвания по време на бременността за здравно неосигурените жени. Измененията на Наредба 26 са напълно в съответствие с предложението на СНЦ ЛАРГО и НПО от кампанията „Всяко бебе е безценно“ да подобри достъпа и да осигури в достатъчен обем медицинската помощ на бременните жени, които не могат да се ползват с права като здравноосигурени лица, до здравни дейности по време на тяхната бременност“.

Към Наредбата е разработено ново приложение 15, в което са прецизирани изискванията за вида и периодичността на прегледите при наблюдение върху протичането на нормална бременност, позволяващи оптимално планиране на съответните прегледи и назначаване на изследвания.

Предвижда се лечебните заведения за специализирана извънболнична медицинска помощ по акушерство и гинекология и на медико-диагностичните лаборатории да бъдат задължени да извършват дейностите свързани с профилактичните прегледи и изследвания. Регламентирано е правото на бременната жена за свободен избор на лечебно заведение, в което да се извършват определените с наредбата прегледи от

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

квалифицирани специалисти по акушерство и гинекология и предвидените изследвания.

В мотивите към проекта е записано още, че по статистически данни всяка година в България се раждат приблизително 6500 недоносени деца. Около 30% от тях страдат от тежки увреждания, а при 50% се отчитат по-леки, но дългосрочни затруднения като обучителни трудности, задръжки в езиковоговорното развитие, моторни затруднения и психо-социални проблеми. През 2019 г. коефициентът на детска смъртност е - 5.6 на 1 000 живородени, с което страната ни е сред тези европейски държави с най-високата детска смъртност. Ако се проследят данните по отношение на повъзрастовите показатели за детска смъртност (перинатална, неонатална, постнеонатална), се забелязва най-голям дял при перинаталната смъртност (7,8% за 2019г., при среден за Европа - 6.5%). Анализът на данните за детската смъртност по класове болести показва, че основната причина за умираанията при децата до 1 година са някои състояния, възникващи през перинаталния период - дихателни, сърдечно-съдови, хеморагични и хемолитични нарушения на плода. Другите водещи причини за детската смъртност са вродените аномалии, деформации и хромозомни аберации, болестите на дихателната система, болестите на органите на кръвообращението и външните причини за заболяемост и смъртност. На тези пет класа болести се дължат близо 88,5% от смъртните случаи при децата под 1-годишна възраст.

По статистически данни броят на раждащите, на които бременността не е била адекватно проследена от специалист възлиза на около 7 000 за всяка година. Поне една трета от тежките заболявания при недоносените бебетата се дължат на предотвратими усложнения от нелекувани инфекции на майката по време на бременността.

Застъпнически инициатива „Ранно учене и развитие“ „ДА ПОРАСНЕМ ЗАЕДНО“

Изпълняван: с водещата роля на Сдружение ЛАРГО-Кюстендил .

Период на изпълнение и продължителност: май 2021 – октомври 2025 г.

Основна цел: Разработване на предложение за разширяване на съществуващите услуги чрез адекватни и достъпни интегрирани здравно социални услуги за развиване на благоприятна среда за подпомагане на отговорното родителство и подобряване качеството на грижа за деца от 0 до 3 г. Застъпничество за включване на предложените здравно-социални услуги в подзаконовата нормативна рамка за прилагане на Закона за социалните услуги.

Проектът „Ранно учене и развитие“ е застъпнически проект, който цели регламентирането на услуги – интегрирани здравно-социални услуги, насочени основно

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

към семейства с малки деца – до 3 г. Услугата се предоставя предимно в домашна среда и цели да подкрепи родителите в предоставянето на отзивчиви родителски грижи така че децата да растят в сигурна и безопасна среда, с разгръщане на всички възможности за развитие и стимулиране на детето.

Проектът се състои от няколко компонента:

- Управление и отчитане
- Събиране на доказателства и/или анализ на налични доказателства по застъпническия проблем и неговото решение
- Разработване и приемане на Комуникационна стратегия и план за изпълнението ѝ
- Застъпничество, изграждане на коалиции и партньорства

В подкрепа на ранното учене и отзивчиви родителски грижи за деца от 0 до 3 години

Ранното детство е един от най-значимите и влиятелни периоди от живота на човека – особено първите 1000 дни. Този период предопределя основата на бъдещото здраве, благосъстояние, уменията за учене и потенциала на детето, като и поставя основите за емоционална сигурност, културна и лична идентичност на малките деца за развиване на компетентности, устойчивост и адаптивност.

За да може бебето и малкото дете да се развиват пълноценно, те имат нужда от докосване от двамата си родители и от зрителен контакт, да им бъде осигурена защитена, спокойна среда, да бъдат стимулирани да се движат, да реагират, да се усмихват, да играят, да спят спокойно и да се хранят пълноценно. През първата година бебето има нужда да общува чрез езика: да чува гласа на родителите си, да чува думи, назоваващи случващото се и заобикалящите го предмети и хора.

За нас водещ международен стандарт в областта на ранното детско развитие е разработената и приета от Световната здравна организация, Световна банка и Детския фонд на ООН УНИЦЕФ Рамка за пълноценна грижа. Тя представлява пътна карта за постигане и на Целите за устойчиво развитие на ООН и дава стратегически насоки за подпомагане на холистичното развитие на децата от началото на бременността, насочва секторите на обществения живот да работят по нови начини за справяне с нуждите на най-малките. Включва 5 ключови области за развитието на детето, които са предопределящи за неговото бъдеще: майчино и детско здраве, хранене, ранно учене, сигурност и безопасност на децата и отзивчиви родителски грижи, с акцент върху необходимостта от интегрирани услуги.

Именно поради нуждата от подкрепа на родителите с новородени и малки деца, ние разработихме проект „Ранно учене и развитие“. Основните му цели са: анализ на потребностите на уязвими групи семейства (жени и деца, живеещи в бедност, в риск от социално изключване, в отдалечени/изолирани райони, роми, бъдещи родители) относно услуги в подкрепа на ранното учене; предложение за създаване на адекватни и достъпни услуги в сигурна домашна среда за подпомагане на отговорното родителство

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

и подобряване качеството на грижа за деца 0-3 г.; информационна кампания относно значението на ранното детско развитие.

Проектът идентифицира като значителен проблем липсата на достатъчно информация за полагане на отзивчиви грижи и насърчаването на ранното учене на децата в България в посока: недостатъчно адекватни политики и услуги, които да предоставят благоприятна среда за подпомагане на отговорното родителство и подобряване качеството на грижа за деца 0-3.

Действащите услуги за най-малките деца и техните родители се предлагат основно от здравния и образователния сектор, под формата на ясли и детски градини, здравно-консултативни центрове за майчино и детско здравеопазване, звено „Майка и бебе“, услуги по ранно детско развитие в 64 общини, финансирани на проектен принцип, центрове за обществена подкрепа, чиито дейности частично и не в цялата стана включват програми за ранно детско развитие, семейно консултиране и подкрепа и др. В страната пилотно са създадени и се предоставят услуги за патронажна грижа с интегриран характер в домашни условия от фондация „Тръст за социална алтернатива“ и УНИЦЕФ България, но с ограничен географски обхват и с проектно финансиране.

- За да отговорим на идентифицираните нужди от подкрепа на родителите с новородени и малки деца, ние разработихме Програма с елементи за подкрепа на ранното учене и развитие на детето. Ранното учене и полагането на отзивчиви грижи включват в себе си, като понятия: ***Ученето** е вграден механизъм, който гарантира успешната адаптация на човешките същества към променящите се обстоятелства. Децата не започват да учат при посещение на детска градина. Този механизъм се активира при зачеването. Децата се нуждаят от любящи и сигурни грижи от страна на възрастните в семейна среда, като за някои от ежедневните дейности имат нужда от насоки, а за други от взаимоотношения. По този начин малките деца придобиват важна опитност в социалното учене.*
- ***Отзивчивите грижи** включват наблюдение и адекватен отговор на движения, звуци и жестове и словесни искания на детето. Преди малките деца да се научат да говорят, връзката между тях и полагащите грижи за тях се изразява чрез прегръдка, контакт с очите, усмивка, вокализация и жестове. Тези взаимно приятни взаимодействия създават емоционална връзка, която помага на малките деца да разберат света около тях и да научат за хората, взаимоотношенията и езика. Те също стимулират връзките в мозъка.*

Какво предлагаме ние?

***Програма за родители на деца от 0 до 3 години в подкрепа на ранното учене и полагане на отзивчиви грижи – възможност за включване в услугите за деца до 8 години и техните семейства.** В зависимост от вида услуга, нейните приоритети и целеви групи, доставчикът може сам да избере дейностите, които да включи в своята програма.*

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

За нас рамковите компоненти са:

-Подкрепа на бъдещи родители във връзка с раждането и грижите за новороденото дете: осъществяване на дейности, свързани с информиране, консултиране и работа с бременни майки. Предлагат се възможности за подкрепа в бъдещото родителство. Активно включване на бащите като част от семейството и нуждата на детето и от тях.

-Подкрепа за отзивчиви грижи и ранно учене на бебето и малкото дете: компонентът е свързан с развиване на родителството - да научим родителите, че детето може да участва активно в техния живот още от самото раждане, да предоставим информация за развитието на детето, да покажем възможностите за игра с него като се използват наличните предмети въщи, подкрепим създаването на безопасна домашна среда и др.

Как ще я реализираме? Чрез социални услуги, които да развиват Програми за ранно детско развитие с обучен екип.

Какво целим? Децата да растат в среда, която им позволява да развиват потенциала си. В периода от бременността до тригодишна възраст децата са най-податливи на влиянието на околната среда.

Препоръки за възможното решение на идентифицирания проблем:

- Разпознаване на нуждата от инвестиции в ранното детско развитие и подкрепата на родителите с малки деца;
- Въвеждане на общодостъпна универсална интегрирана услуга/програма за подкрепа на родителите на деца от 0-3г., която се предоставя в местна общност/домашна среда, съобразява се с характеристиките на местните общности, и обхваща всички компоненти на пълноценната грижа, като се цели изграждане на родителски капацитет и умения за полагане на грижа за детето в ранна възраст;
- Ресурсно обезпечаване на мобилността на услугата и покритие на населените места в множество общини;
- Създаване на работещ механизъм за координация и взаимодействие с други услуги /чл. 130 на ЗСУ/;
- Осигуряване на финансиране за квалификация на социални и здравни специалисти за прилагане на програми за развитие на умения на родителите за отзивчиви грижи и насърчаване на ранното учене;
- Всяка една услуга по реда на услугите по чл. 15 от ЗСУ, които с приоритет развиват дейности по ранно детско развитие, ранно учене и отзивчиви грижи да

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

има обучени екипи от специалисти по ранно детско развитие и полагане на отзивчиви грижи, след като са преминали обучение с разработена методология;

- Въвеждане на национална държавна програма за обучение на специалисти, работещи в областта на ранното детско развитие;
- Развиване на политики и условия, подпомагащи създаването на среда за родителство, базирано на отзивчива грижа.

Представихме и нашето предложение за **програма за подкрепа на бъдещи родители във връзка с раждането и грижите за новороденото и за отзивчиви грижи и ранно учене на бебето и малкото дете на всички заинтересовани страни и власти – Всички общини на територията на Република България. МТСП, НПО и др..**

Инициатива „**Цветно утре за нашите деца**“ работи по направление „Достъп до медикаменти за деца до 3г.“ Застъпва се за универсален достъп до лекарства за деца от 0 до 3 г., чрез въвеждане и прилагане на политика за безплатни лекарства.

ИНИЦИАТИВА „ЦВЕТНО УТРЕ ЗА НАШИТЕ ДЕЦА“

Проблемът: Липсата на национална лекарствена политика се откроява като основна бариера за по-достъпно здравеопазване, особено в сферата на майчиното и детско здраве, където се наблюдава сериозен недостиг на средства за покриване на лекарствата за деца. Най-засегнати са бедните и уязвими групи. Макар да имат достъп до медицинска помощ и специалисти, без устойчива национална лекарствена политика, лекарствата за амбулаторно лечение остават недостъпни, а грижите за здравето на деца и майки – недостатъчни и неефективни.

Основната цел: Приемане на нормативни и законодателни промени за осигуряване на универсален достъп до безплатни лекарства за всички деца на възраст от 0 до 3 години.

Обхват: Според направените проучвания и анализи на данни преките бенефициенти на този етап са около 180 000 (усреднени данни за броя на децата от 0 до 3 години за последните три години). От тях в порядъка 10 000 – 20 000 са децата от бедни и уязвими семейства. Като прибавим членовете на техните семейства засегнатите ще достигнат половин милион. Като прибавим и децата, които ще се родят през следващите години заедно с техните семейства, броят на бенефициентите ще се увеличава с приблизително 180 000 всяка следваща година.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Възможни решения и цели на инициативата: Основната цел на инициативата е осигуряване на универсален достъп до лекарства за деца от 0 до 3 г., чрез въвеждане и прилагане на политика за безплатни лекарства за всички деца на тази възраст.

Как ще бъде постигната промяната: Чрез застъпнически действия на национално и местно ниво.

Ключови дейности:

- Анализ на нормативната и институционална рамка с цел извеждане на основна информация, която да даде яснота има ли и какви са политиките и практиките за облекчен достъп до лекарства на деца до 3 г. Проследяване на актуални данни за детското здраве на деца от 0 до 3 г.
- Проучване на съществуващи добри политики, мерки и практики по темата – представяне на различни публични събития пред заинтересованите страни и обществеността.
- Изработване на становище и предложение за нормативни промени, които да обезпечат постигането на основната цел на проекта – осигуряване на универсален достъп до лекарства за деца от 0 до 3 г., като най-адекватното за момента решение е въвеждане и прилагане на политика за безплатни лекарства за всички деца на тази възраст.

Очаквано въздействие:

- Подобряване на детското здраве и особено сред най-бедните и уязвими групи български граждани.
- Гарантиране на ефективно и достъпно здравеопазване в най-ранна възраст и създаване на условия всички деца да бъдат лекувани пълноценно.

Провеждането на застъпнически дейности за подобряване на достъпа на уязвимите роми до здравни услуги с фокус майчино и детско здраве.

Сдружението провежда активно застъпничество за подобряване изпълнението и актуализацията на „Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2020-2030”.

Сдружение ЛАРГО предприе инициатива за извършване на второ национално представително проучване на тема „Запознатост с Националната програма за майчино и детско здраве 2020 – 2030г. Информационни и здравни нужди на населението”, реализирано от агенция за социологически и маркетингови изследвания „Алфа Рисърч“ по задание на Сдружение ЛАРГО.

Съгласно заданието, основна цел на настоящото проучване е да набави надеждни доказателства за здравните и информационни нужди на населението във връзка с

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

реализацията на Националната програма и функционирането на Здравно консултативните центрове.

Заложено в заданието изискване бе да се реализира национално представително проучване, което включва акцент върху ромски жени във фертилна възраст (13–40г.).

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И НАСОКИ И РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО

- Резултатите от проведеното проучване показват, че проблемите, които Националната програма за подобряване на майчиното и детското здраве 2014–2020г. адресира, се оценяват като изключително важни от българското население и целевите групи. Налице са много потенциални бенефициенти на програмата както сред пълнолетното население, така и сред жените във фертилна възраст от ромски произход, които биха могли да се възползват от услугите, предлагани чрез програмата.
- Проучването установява, че дори в случаите когато услугите по Националната програма се отнасят за строго специфични социални групи (напр. грижи за недоносени бебета), то проблемите, които стоят зад тези услуги, се разглеждат като социално значими от българското население, независимо от личния им досег с този проблем.
- Същевременно обаче, проучването регистрира ниска степен на информираност за Националната програма и Здравно-консултативните центрове за майчино и детско здраве. Тази слаба осведоменост води и до много ниски нива на ползване на услугите на тези медицински звена от целевите групи, за които те са предназначени.
- Националната програма може да бъде от съществена полза за представителите на уязвимите групи – жените от ромски произход във фертилна възраст и младите здравно неосигурени. Именно сред жените роми на възраст между 13 и 40г. се наблюдават и най-много потенциални представители на групи, които могат да се възползват от услуги по програмата. Причини за това са раждания на ранна възраст, които увеличават и риска от проблемни бременности и аномалии при развитието на плода.
- Сред тази уязвима целева група проучването регистрира и значителен дял на здравно неосигурените жени. Този техен статус предполага, че ползването на здравни услуги преди, по време на бременност и след раждане са свързани с нужда от допълнителни плащания. Респективно, това ги поставя в своеобразен омагьосан кръг: те са здравно-неосигурени поради невъзможност да плащат задължителните си вноски и необходимостта да доплащат вместо да улеснява достъпа им до услугите, прави финансовата бариера пред него (достъпа до здравни грижи) още по-трудно преодолима. Поради тези причини Националната програма е един от малкото варианти за младите ромски жени да получат безплатно качествени здравни услуги.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

- От друга страна, представителите на ромската общност са и няколко пъти (между 1,5 и 3 пъти) по-слабо осведомени за възможностите си да ползват услугите на Здравно-консултативните центрове и за конкретните услуги, от които могат да се възползват спрямо пълнолетното население и жените във фертилна възраст от 18 до 40 г. Най-тревожна тенденция за неинформираност за програмата се установява сред най-маргинализираните представители на ромските жени – живеещите в малките градове и особено в селата, които поради изолираната си социална позиция и отдалеченост от услугите, предлагани в Здравно-консултативните центрове и от здравната система като цяло, са още по-изключени от възможността за ползване на здравни и социални услуги по Националната програма.
- Поради факта, че Националната програма се осъществява на местно ниво чрез Здравно-консултативни центрове за майчино и детско здраве, центровете се ползват с по-висока разпознаваемост спрямо Националната програма. 28% от пълнолетните граждани на страната и 11% от жените от ромската общност между 13 и 40г. декларира, че са чували за Здравно-консултативните центрове. Тези резултати изглеждат високи, имайки предвид, че програмата и медицинските услуги в центровете не са насочени към всички социални групи. Високите дялове могат да се обяснят както с изглеждащото сякаш познато име на програмата, така и с близко звучащото наименование на Здравно-консултативните центрове с ДКЦ (диагностично-консултативните центрове)/ бившите поликлиники. Затова и действителната запознатост със Здравно-консултативните центрове (преизчислена чрез няколко обективни индикатора, свързани с тези центрове) е двойно по-ниска. 14% сред българското население и 4% сред жените от ромски произход във фертилна възраст действително са наясно с функциите на Здравно-консултативните центрове за майчино и детско здраве.
- Българското население и представителите на уязвимите групи разглеждат здравето като важно лично благо. Затова те са изключително вискателни към информацията по здравни теми, която получават. Същевременно, целевите групи очакват да запълнят своите информационни дефицити по различни здравни теми, вкл. аспекти, свързани с майчиното и детското здраве чрез допълнителна информация. В областта на репродуктивното и детското здраве най-голяма е нуждата от информация за закаляване на децата поради наличието на повече деца в подобна възраст.
- Съответно, по-голяма информираност за Здравно-консултативните центрове и най-вече за услугите, които се предлагат там, ще доведе до по-висока употреба на тези медицински звена. Този процес обаче не е лесен и изисква съвместните усилия на всички заинтересовани страни в процеса – Министерство на здравеопазването, местни власти, координаторите на Здравно-консултативните центрове, лични лекари, гинеколози и други специалисти, както и неправителствения сектор. Граждански организации като Сдружение „ЛАРГО“ са от изключителна важност за повишаване

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

на здравната култура на представители на уязвимите социални групи като ромската общност, така и за предаване на практическа информация и насоки за ползване на услугите на Здравно-консултативните центрове за майчиното и детското здраве сред представителите на уязвимите групи.

- Проучването регистрира и следния парадокс – докато по различни здравни теми общопрактикуващите лекари са безапелационен източник на информиране, то те са периферен начин за научаване за Националната програма за подобряването на майчиното и детското здраве и Здравно-консултативните центрове, чрез които тя се реализира.
- Информационна кампания е необходима най-вече за представителите на ромската общност във фертилна възраст. Подобна кампания за програмата, насочена към жените във фертилна възраст от ромски произход, следва да съдържа подробна информация за Здравно-консултативните центрове (същност, местоположение) и най-вече за услугите, които тази целева група може да ползва. Имайки предвид високата безработица сред жените роми, в кампанията следва да се наблегне и върху безплатния характер на тези услуги.
- За да бъдат успешни усилията по популяризиране на Здравно-консултативните центрове сред уязвимите групи, всяка информация за услуги и начин на ползване следва да бъде представена на ясен и разбираем за тях, „човешки“ език. Начин за достигане до най-младите момичета от ромската общност е чрез лични посещения на място в общността. Проучването установява, че входът към младите ромски момичета може да се осъществи чрез разясняване и убеждаване на по-възрастни роднини (майки, свекърви), които се ползват с огромно доверие от тази уязвима група и служат за медиатор на посланията по здравни теми към тях.
- И макар новите типове медии – социални мрежи, Интернет портали да набират популярност по различни социални теми, резултатите от настоящото проучване са категорични, че по здравни теми сред българското население и сред уязвимите групи по-голяма успешност за достигане на посланията биха имали традиционните медии като телевизия, лични лекари и неформални приятелски и роднински кръгове.
- Като цяло, налице е високо съвпадение между проблемите на майчиното и детското здраве, идентифицирани в самата Национална програма, Гражданският мониторинг на Сдружение ЛАРГО и настоящото национално-представително проучване. Нещо повече, сравнението между заключенията в трите документа очертава нуждата от интегриране на мерки от различни области на интервенция, оптимизиране на координацията и сътрудничеството между отделните заинтересовани групи в процеса по подобряване на майчиното и детско здраве – здравни институции, ЗКЦ, лекари, потенциални ползватели.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

- Важни предизвикателства пред реализиране на политиката по подобряване на майчиното и детско здраве и съответно пред бъдещата застъпническа кампания са фрагментираността на здравните нужди на целевите групи (липсват една или няколко открояващи се като приоритетни), слабата запознатост на потенциалните ползватели с предлаганите от НППМДЗ възможности, слабата мотивация на ангажираните с реализацията на Националната програма специалисти и лекарите. Тази ситуация вместо да решава проблемите, ги задълбочава и създава затруднения пред бъдещите действия в тази посока.
- Проблем представляват и финансовите бариери пред най-уязвимите социални групи за ползване на програмата. Подобни трудности се изразяват или в необходимостта на живеещите в малките населени места да се придвижат до областния център, за да ползват услугите на Здравно-консултативните центрове, или в нуждата от допълнителни плащания за перинатални или постнатални услуги от здравната система. Симптоматичен за тази ситуация е фактът, че близо една трета от нуждаещите се от различни здравни и социални услуги в областта на майчиното и детското здраве не успяват да ги ползват поради различни причини, но най-вече поради финансови затруднения. Тези финансови ограничения са още по-силни сред жените от ромски произход във фертилна възраст.
- Сдружението предприе застъпническа кампания, която цели по-ефективно прилагане и постигане на заложените в НППМДЗ цели. Насоки за действие на сдружението:
 - Реализиране на действия на повишаване на запознатостта с възможностите на Националната програма и ЗКЦ-ве сред потенциалните ползватели.
 - Инициране на действия по консенсусно интегриране на усилията на отделните заинтересовани страни по НППМДЗ. Необходимо условие за постигане на този консенсус е осъзнаването на собствения интерес (в положителния смисъл на думата) на всяка заинтересована страна: за институциите е важно да осъзнаят, че това ще доведе до преодоляване на проблеми, които иначе на по-късен етап „увисват” значително по-тежко (и социално, и финансово) на техен гръб; за медицинското съсловие – че така биха могли да се „разтоварят” от нереалистичните очаквания да провеждат лечение, което след това НЗОК няма основание да им заплати; за потенциалните ползватели – че не са лишени от права, дори когато не са здравно осигурени.

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

Препоръки към „Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве 2020-2030”

1. Конституиране на **Обществен съвет** (Комитет за наблюдение), който да заседава публично поне веднъж на 6 месеца и в който задължително да участват всички заинтересовани страни (включително представители на медиите, местните общности, пациентските организации и НПО).
2. Изработване и приемане на **единна национална методика** за работа на Интегрираните центрове за майчино и детско здраве в страната.
3. Въвеждане на **система за текущ контрол и мониторинг** на изпълнението на Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве.
4. Изготвяне и въвеждане на вътрешна **система за комуникация и управление** на Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве (да бъдат разпределени отговорностите между ангажираните институции, така че предвидените по програмата проучвания, мониторинг, обучения и обмяна на опит действително да бъдат реализирани).
5. Изготвяне **един общ сайт** на Програмата, в рамките на който всеки отделен център да разполага със собствена страница, на която да качва информация за екипа, предлаганите услуги, работното време, новини и т.н.
6. Централизирано да бъдат изготвени професионални **информационни материали** (под формата на брошури и дигиталки, но също така във видео и аудио формати), които да бъдат разпространявани из цялата страна на темите на Програмата: бременност, раждане, кърмене, хранене, гимнастика, масажи, имунизации и т.н..

ОВЛАСТЯВАНЕ НА РОМСКИТЕ ЖЕНИ

Проект „Имам една мечта“ се изпълнява от сдружение ЛАРГО – Кюстендил в партньорство със сдружение КУН – Норвегия. Проектът е възможен благодарение на финансова подкрепа, предоставена от Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е да апробира, приложи и разпространи нови иновативни методи за овластяване на ромски жени и девойки чрез обучения за развитие на личностни умения и директно застъпничество. Задачите на проекта са: а) да допринесе за изграждането на благоприятна среда, която да зачита ромската жена като личност и б) да развие ресурсите на ромските жени да се отстояват като субекти, които могат да се борят за правата, интересите и мечтите си.

Проектът се финансира от Фонд „Активни граждани”, в рамките на тематичен приоритет № 3: “Овластяване на уязвими групи”, и е с продължителност от 30 месеца. Норвежкият партньор, сдружение КУН, има огромен опит в обучението, организацията и провеждането на застъпнически кампании за уязвими социални групи (включително

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

жени, малцинства, хора с увреждания) и е силно мотивиран да приложи своята експертиза за овластяване на ромските жени в България чрез иновативни методи за застъпничество.

Основната цел на проекта „Имам една мечта” е да апробира, приложи и разпространи нови иновативни методи за *овластяване на* уязвими групи (*ромски жени и девойки*) чрез *застъпничество* и чрез въвеждане на *иновативен метод* от Норвегия, съдържащ *обучения за развитие на личностните умения и директно застъпничество* чрез визуални методи, култура и фолклор, делиберативни обсъждания и др. Самото *застъпничество* е базирано на: а) развитие на личностни умения и самоувереност и б) прилагане на иновативни норвежки модели за *директно* застъпничество чрез изкуство и култура.

Задачите на настоящия проект са: а) да изгради вътрешна (ромските общности) и външна (общественото мнение) среда, която да зачита ромската жена като личност и в същото време б) да даде инструменти на ромските жени да се отстояват като субекти, които могат да се борят за правата, интересите и мечтите си.

Какво е постигнал проектът? (основни дейности и резултати/продукти)

Чрез проекта въведохме и апробирахме модела на директно застъпничество, който овластява целевите групи и им позволява да се организират и да отстояват интересите си пред местни и централни власти. ЛАРГО и целевите групи на ЛАРГО развиха капацитета си да организират и да провеждат успешни кампании за директно застъпничество в различни сфери - здравеопазване, социални политики, образование, култура и др. Добрите практики за директно застъпничество са достъпни за всички НПО и неформални граждански обединения, които биха искали да ползват този механизъм за защита на интересите си. Резултатите ще са устойчиви, тъй като защото чрез проекта показаме, че моделът е приложим и у нас, работи ефективно и опитът, който натрупахме от апробацията му е достъпен за всички. Практиките за директно застъпничество вече успешно се възпроизвеждат и за решаване на други граждански каузи в различни места на страната - по проект на ЛАРГО към USAID - в Дупница, Кюстендил и Радомир, където има застъпнически кампании за върховенство на правото и по новия проект на ЛАРГО към БФЖ, където ще има обучения по темата на национално ниво.

Какви резултати е постигнал проектът и за кого? (Опишете резултатите и въздействията, както и за кои бенефициенти)

По проекта проведохме множество дискусии сред ромите в шест населени места в страната, изготвихме няколко проучвания относно ролята и състоянието на ромските жени в България, както и за състоянието на ромите в Норвегия, проведохме информационна кампания в социалните мрежи, бяха учредени шест ромски женски клубове, като членовете им преминаха през 18 обучения за меки умения. Организиран и

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

осъществени бяха шест застъпнически кампании, две национални срещи на ромските женски клубове и една пътуваща изложба със снимки на успешни ромски жени-ролеви модели.

Добавена стойност на партньора по проекта (ако е приложимо):

Център „КУН“ център за равнопоставеност и многообразие – заснемане на видеообращения, участие в срещи, споделяне на информация за норвежки роми и проекти, посветени на национални малцинства в Норвегия, доклад за състоянието на ромите в Европа и в Норвегия.

До каква степен е вероятно положителните ефекти от проекта да продължат и след края на периода на финансиране?

Проектът даде много добавена стойност за развитието на ромските жени в шест населени места, като се очаква той да бъде продължен посредством спечелен проект по същата тематика от конкурс на Български фонд на жените bIRDS in bg където ще има обучения по темата на национално ниво.

URL адрес на проекта, социални медии и/или други подходящи връзки към резултатите и публикациите по проекта:

<https://www.largo-dream.com/index.php/bg/event-bg/zaklucitelna-preskonferencia-na-sdruzenie-largo-po-proekt-imam-edna-mesta>

https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/rod_and_bye_2022.pdf

<https://www.largo-dream.com/index.php/bg/event-bg/2024-03-21>

https://www.kun.no/uploads/7/2/2/3/72237499/roma_in_europe_challenges_and_best_practices_from_eu_and_norway.pdf

<https://www.largo-dream.com/index.php/bg/event-bg/2024-01-03-1>

<https://www.largo-dream.com/index.php/bg/event-bg/2023-11-13>

<https://www.largo-dream.com/index.php/bg/event-bg/18-11-2022-press>

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

ЗАЕТОСТ – Икономическа дейност

Програма “Интегриране на ромски общности чрез икономически инициативи”

Подпомага се покупка на земя, закупуване на дълготрайни материални активи стопански инвентар, трайни насаждения, оборудване на кафе, фризьорски салон и др.) и краткотрайни материални активи. Всички схеми имат три основни компонента: собствено участие; оскъпяване; гаранция за отпуснатите средства.

Условия на финансовите схеми

Условия			Земя	Дълготрайни материални активи	Краткотрайни материални активи
Собствено участие	%		20/50	30	50
Оскъпяване	%		10	10	10
Срок възстановяване	на год.	до 5		3	1
Гаранция			Земя	Земя/ запис на заповед	

Първият етап започва със закупуване на земя или други дълготрайни и краткотрайни материали. След като семействата започнат да изплащат земята или другите активи, те могат да кандидатстват по схемата за краткотрайни активи, но само до размера на изплатените вече вноски по инициативата. През вторият етап, след пълното изплащане на първата инициатива, участниците могат да се включат във финансовата схема за покупка на друг актив за разширяване на семейния бизнес.

Участникът осигурява собствено участие, което варира от 20 до 50 % в зависимост от цената на земята или актива.

При покупката на земя или друг актив то се заплаща напълно на продавача, като в момента на закупуване семейството внася собственото участие, а фондът за прилагане на схемите на Сдружение ЛАРГО плаща останалата част. Продавачът и сдружението са страни в сделка за покупко-продажба на земя или друг актив, която се изповядва пред нотариус. Сдружението става собственик на актива. След това между участникът и сдружението се подписва договор за покупка на отложено плащане. В него отпуснатата от сдружението сума за покупката на земята е увеличена с оскъпяването, посочен е срокът за възстановяване, датите и размерът на вноските, които участникът трябва да прави, както и санкциите при неизпълнение на задълженията. Той се заверява нотариално и препис от него се предава на участника. Разработва се индивидуален

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

график за вноските. При проблеми с изплащането на вноските се договаря нов график. За всяка направена вноска се издават документи в два екземпляра, удостоверяващи внасянето на всяка сума по задължението.

При изпълнение на договора, сдружението се задължава в срок до 1 месец да прехвърли земята или други активи на името на участника и тогава той става пълноправен собственик на активите.

Резултати

- Консултирани са и подпомогнати с достъп до активи за стартиране на дребен семен бизнес на 10 - семейства от град Кюстендил, кв. „Изток“ за 2024 година.

ОБРАЗОВАНИЕ -Образователни инициативи

По проект Ever Clever за периода 2023 до 2024г.

(младежка застъпническа инициатива за демокрация и върховенство на правото)

Специфичните цели на проекта:

- Създаване на 3 младежки клуба в градовете Кюстендил, Дупница и Радомир. Около 40 -60 младежки активисти на възраст 16-30 години от ромски, турски и български етнически произход да бъдат включени в дейностите на всеки от клубовете.
- Около 30 от най-активните младежи да вземат участие в съвместно двудневно обучение по граждански активизъм. Обучението ще обхване теми, свързани с гражданското участие, упражняването на граждански контрол върху публичните институции, защитата на човешките права, върховенството на закона и застъпничеството. Целта е да се даде възможност на младите хора да участват в обществения живот и да защитават своите права и интереси пред държавните органи.
- Провеждане на 3 проучвания, които да разкрият връзката между принципите на правовата държава и ежедневието на обикновените граждани. Проучванията ще покажат как най-важните обществени сфери за обикновените граждани са засегнати от политическата корупция, слабо развитата демокрация и дефицита на гражданска култура. Резултатите ще бъдат представени в 3 доклада с обем около 10-12 страници и ще съдържат конкретни заключения и препоръки.
- Провеждане на 3 публични дискусии по темите от докладите. Очакваме във всяка дискусия да участват около 30 души. Целта е да се обсъдят констатациите от докладите, основани на доказателства, за да могат младежите и обществеността да осъзнаят по-добре как върховенството на закона,

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

гражданското участие, медиите и политическите свободи допринасят за социалното развитие и благосъстоянието на отделните граждани и местните общности.

- Разработване и изпълнение на 3 младежки застъпнически кампании, посветени на върховенството на закона. Целта е младите хора да упражнят придобитите от обучението застъпнически умения и да провокират обществото за по-голяма гражданска активност и участие.
- Провеждане на кампания за повишаване на обществената осведоменост. Кампанията ще обхване различните дейности по проекта и постигнатите резултати. Ще насърчим младежите от клубовете да участват активно в кампанията и да качват постове и видеоклипове от обученията, публичните дискусии и кампаниите на местно ниво. Ще организираме и кампания в социалните медии, която ще достигне до поне 30 000 души от целевите групи на проекта.

Организационно развитие на сдружение ЛАРГО

Сдружение ЛАРГО получи финансова подкрепа по Програма „Мисия: възможна“, първо издание от Български фонд за жените.

Финансовата подкрепа е да помогне на сдружението да осъществи успешно своите приоритети и стратегически цели.

БФЖ разглежда грантовото финансиране и изграждането на капацитет като неразривно свързани процеси, насочени към системни социални промени. Подкрепят активисти и организации, които създават и трансформират общности, за да изградят по-справедлив свят. <https://bgfundforwomen.org/birds-in-bg/#intro>

В заключение:

Успехът на реформата в грижите за лица в неравностойно положение в България е директно свързан с участието на НПО в този процес. Успехите до този момент в развитието на нови услуги, в прогреса в развитието на социални услуги се дължат на първо място на привличането на НПО като актьор на полето на социалните услуги.

Необходимо е да се активизира натискът на НПО за подкрепа от страна на държавата за развитие на неправителствения сектор. Ако за нашата организация е трудно да отдели ресурс за пълноценно участие, то това се отнася с още по-голяма вярогност за малките и новосъздадени НПО в страната. Важно е държавата

ЛАРГО

Сдружение Ларго – Кюстендил

и правителството да разберат, че в интерес на държавата и хората е да има силен граждански сектор от реален граждански актив и коректив за и да се опитат да съдействат за това.

Участието ни в общественния живот на страната е важно, има потребност от него, допринася за желаните демократични промени, намаляване на социалните дистанции и неравенства. Това участие изисква сериозен ресурс от хора и време, сериозни усилия за разработване на добри и полезни практики, което изисква развитие на специален капацитет и финансиране.

Проектите са реализирани в партньорство и с финансовата подкрепа на:

Институт „Отворено общество“ – Берлин;
Фондация „Тръст за социална алтернатива“ – гр. София;
Посолството на САЩ в България;
Фонд „Активни граждани“;
DEXIS/ USAID;
Български фонд на жените.

Кюстендил-17.05.2025г.

Председател на УС :

Сашо Ковачев